

Richard Wagner

Der Ring des Nibelungen

Ferdinand Frantz Wotan [Rheingold & Die Walküre] • **Angelo Mattiello** Donner • **Günther Treptow** Froh en Siegmund • **Joachim Sattler** Loge • **Ludwig Weber** Fasolt, Hunding, Fafner [Siegfried], Hagen • **Albert Emmerich** Fafner [Rheingold] • **Alois Pernerstorfer** Alberich • **Peter Markwort** Mime • **Elisabeth Höngen** Fricka, Erda [Siegfried], Waltraute [Götterdämmerung] • **Walburga Wegener** Freia, Gerhilde • **Margret Weth-Falke** Erda [Rheingold], Rossweisse, Erste Norn • **Magda Gabory** Flosshilde • **Margarita Kenny** Wellgunde, Siegrune, Zweite Norn • **Siglinde Wagner** Flosshilde, Grimgerde • **Hilde Konetzni** Sieglinde, Gutrune, Dritte Norn • **Kirsten Flagstad** Brünnhilde • **Ilona Steingruber** Helmwiege • **Dagmar Schmedes** Waltraute • **Polly Batic** Schwertleite • **Karen Maria Crkal** Ortlinde • **Set Svanholm** Siegfried [Siegfried] • **Max Lorenz** Siegfried [Götterdämmerung] • **Josef Herrmann** Wanderer, Gunther • **Julia Moor** Waldvogel

Koor en orkest van de Teatro alla Scala Milaan o.l.v. Wilhelm Furtwängler

Live-opnamen: 2 maart 1950 (Das Rheingold), 9 maart 1950 (Die Walküre), 22 maart 1950 (Siegfried) en 4 april 1950 (Götterdämmerung)

Gebhardt JGCD 0018-12 (12 cd's in één kartonnen schuifdoos, met toelichting, maar zonder libretto), ADD Nieuwe remastering van de originele banden met 24 bit remastering-techniek.

Furtwänglers Scala-Ring verbluffend van klank

Wilhelm Furtwängler dirigeerde, twee producties van *Der Ring des Nibelungen* in Italië na 1945. De eerste ontstond in 1950, aan het Teatro alla Scala in Milaan. Als Brünnhilde stond er niemand minder dan Kirsten Flagstad op het toneel. Het eerst bekend werd een studio-productie van de Italiaanse Radio. In 1953, stond Furtwängler aan het hoofd van koor en orkest van de Italiaanse Radio (RAI) in Rome. Deze radio-opname verscheen in 1972 bij EMI op LP en in 1990 werd deze legendarische productie op CD heruitgebracht. Daarbij was gebruik gemaakt van het oorspronkelijke RAI-materiaal, dat in de loop der jaren wel was gebruikt en ook schade had opgelopen. Er is op diverse plekken vervorming te horen. Dat staat de vreugde over een helemaal complete Ring onder Furtwänglers leiding niet in de weg. Voor mij werd het horen van fragmenten uit deze opname eigenlijk de eerste echte confrontatie met de muziek van Wagners Ring. Zeker voor wat betreft de dirigent was dit mijn maatstaf, waar ik andere Ring-opnamen mee confronteerde. In artikelen over opnamen van Wagners magnum opus was vaak veel goeds te lezen over de Ring die Furtwängler in 1950 aan de Scala in Milaan dirigeerde. De eerste kennismaking met dit document was voor velen een doos met elf (!) platen op het label Murray Hill. Het afspelen van de platen schijnt echter geen groot genoegen te zijn geweest. Ik heb die set nooit gehoord, maar las wel dat de klank niet best was. De sfeer en spanning van een theatervoorstelling schijnen ondanks alles wel te zijn overgekomen. Welnu: ik hoorde deze opname pas voor het eerst via cd's van Fonit Cetra, een Italiaanse firma die ook al eens zorgde voor een klanktechnisch acceptabele plaatuitgave. Van de klank die op de cd's viel te beluisteren,

raakte ik niet onder de indruk. Bovendien constateerde ik dat het publiek zich liet horen tijdens de slotmaten van elke akte. Nog erger was de aanwezigheid van twee coupures. In Walküre II, in de monoloog van Wotan, is dat vanaf de regel "der der Liebe fluchte" tot aan "Fahre denn hin, herrische Pracht", in Siegfried III-2, de confrontatie van Wotan met Siegfried, zijn de regels tussen "Wer nach der Frau dich zu sehnen?" en "Hoho! Du Verbieter!", weggelaten. Om u een indruk te geven van dit gemis: In "Die Walküre" zijn er 6 bladzijden piano-uitreksel weggevallen; in "Siegfried": zijn dat er maar liefst tien! De Romeinse RAI-Ring behield -en behoudt nog steeds- grote waarde.

De techniek ontwikkelt zich in hoog tempo verder en zo ook de kunst van het restaureren van oude opnamen. Er zijn onlangs maar liefst twee heruitgaven van de Scala-Ring verschenen. Er is op een label met de naam Eterna een uitgave in vier losse delen, maar die set is veel duurder geprijsd. Nu ik de opname in deze Gebhardt-uitgave heb beluisterd ben ik volledig in de ban geslagen van deze Ring. De klank is verbluffend. Er moet ongelooflijk intensief zijn gerepeteerd door het orkest, dat in 1950 voor het eerst een volledige Ring-cyclus te spelen had. Een bezetting om door een RINGetje te halen. Zie dat nou nog maar eens op de planken te krijgen. Furtwängler stelde voor zijn Ring-producties helemaal naar eigen smaak de cast samen. Alleen het koor en orkest zijn uit Italië afkomstig. Petje af voor het koor dat behoorlijk idiomatisch en verstaanbaar de tekst zingt. Ik dien eerlijk te bekennen dat de uitgave van de Scala-Ring op 12 cd's van de Duitse firma Gebhardt mij heeft overtuigd van de betere artistieke kwaliteit van die productie in vergelijking met de echt complete opname van de RAI. Bovendien biedt Gebhardt ook het zaalgeluid bij de opkomst van de dirigent. Het verhoogt de theater-sfeer enorm. Het geluid is doorgaans zo goed, dat ik mij al spoedig niet meer van "mono-geluid"

bewust was. Furtwänglers verklanking van de partituur bezit een ongekennde vaart, zonder dat het tot afraffelen komt. Er gaat best wel eens wat fout, maar storen doet het geen moment. Hier wordt een boeiend verhaal meeslepend verteld!

De solisten staan op hoog niveau. Flagstad voorop, met twee van de grootste Siegfried-vertolkers uit die tijd, misschien wel van de twintigste eeuw!. Bij Max Lorenz hoeft niemand bang te zijn voor pseudo-heroïsch gezang, dat in de omstreden *Meistersinger* uit Bayreuth 1943 te horen is. In 1950 was Lorenz groots bezig. Set Svanholm was een van Flagstads favoriete collega's in het Wagner-vak. Heel bijzonder in deze hoogwaardige bezetting mag de Loge van Joachim Sattler worden genoemd. Hij zong in 1928 in Bayreuth de rol van Melot in *Tristan und Isolde*. Hij is eveneens te horen in de toen gemaakte Columbia-opname onder leiding van Karl Elmendorff (nu op Preiser en Arkadia). Sattler was in 1950 in Milaan een Loge, waar de vonken vanaf spatten. Ferdinand Frantz heeft de rol van Wotan onder Furtwängler ook in Rome, in de EMI-Walküre uit Wenen gezongen. Josef Herrmann is prima op zijn plaats als Wanderer. Het voert te ver om op elke zanger apart in te gaan. Het ensemble is van zeer hoog niveau en dankzij Furtwängler is het een fascinerende uitvoering geworden, die ik in deze Gebhardt-uitgave mee wil nemen naar het befaamde onbewoonde eiland samen met Böhm, Knappertsbusch (1956), Kempe (1960) en Goodall.

De 12 cd's gaan vergezeld van een dun boekje met een inleidend artikel over de opname en een opsomming van de indeling van de cd's. De tekst zit er dus niet bij.

Sommige namen zijn niet juist in dat boekje opgenomen. Mijn opsomming is gebaseerd op de theater-plakkaten.

Johan Maarsingh